

Kyrkbyn

Lokalt utvecklingsprogram 2020-2021

VAD ÄR DETTA?

Det här är en del av Lundbys lokala utvecklingsprogram, fastställt av stadsdelsnämnden som ett komplement till Göteborgs Stads budget och den politiska styrningen av stadsdelens utveckling med fokus på stadsutveckling och fysisk miljö.

LOKAL KUNSKAP Programmet ska i sin helhet bestå av åtta delar, ett för varje primärområde, och ett sammanfattande för hela Lundby. Utvecklingsprogrammet utgår ifrån Lundbys lokala kunskapsbas, vilken uppdateras kontinuerligt för att kunna användas proaktivt i stadsdelens snabba och omvälvande förändring.

SYFTE Programmet har tagits fram i syfte att förmedla konkreta åtgärdsförslag till planerande nämnder och förvaltningar för att tydligt visa stadsdelsnämndens prioriteringar utifrån sitt reglemente om att delta i samhällsplaneringen. Genomförande av programmets åtgärdsförslag är inte möjligt utan samverkan - tillsammans gör vi stadsdelen ännu bättre att leva och verka i - välkommen att ta del av våra verktyg och åtgärdsförslag!

Lokalt utvecklingsprogram Kyrkbyn

Behov och inriktningar för stadsutveckling i Lundby 2020

Första version antaget av stadsdelsnämnden 2017-05-30 (diarenummer: N139-0226/16)
Revidering och aktualisering antaget av stadsdelsnämnden 2020-11-25
DIARIENUMMER N139-0889/20

TEXTER OCH ILLUSTRATIONER Isabella Anderson, utvecklingsledare stadsutveckling, Joanna Fehler, utvecklingsledare stadsutveckling, Karolina Österblom, utvecklingsledare folkhälsa/mänskliga rättigheter, Frida Åberg, tidigare utvecklingsledare stadsutveckling, Beatrice Klein, tidigare utvecklingsledare stadsutveckling, Lovisa Grahn, tidigare utvecklingsledare stadsutveckling, Sara Thornadtsson Chavarria, tidigare utvecklingsledare mänskliga rättigheter, Linn Ryding, tidigare utvecklingsledare stadsutveckling, Anna Cesarini, tidigare praktikant.

FOTOGRAFIER Frida Åberg, Anna Cesarini, Linn Ryding eller Lovisa Grahn om inget annat anges.
KOMMUNIKATIONSSTÖD Robert Söderqvist, Caroline Johansson Sjöwall och Madelene Szabó

Innehåll

Lundby är möjligheternas stadsdel!	4
Från lokal kunskap till åtgärdsförslag	6
Utgångspunkter - visioner och underlag	8
Det här kännetecknar Kyrkbyn	10
Lundbyborna om Kyrkbyn	12
Behovsanalys	14
Fyra verktyg för en sammanhållen stadsdel	16
Åtgärdsförslag	20

Lundby är möjligheternas stadsdel

Lundby är en av de stadsdelar i Göteborg och Sverige som växer snabbast. Här planeras och byggs stora delar av Älvstaden, som är Nordens största stadsutvecklingsprojekt. Här väljer flera företag att etablera sig eller utveckla sin verksamhet, exempelvis Volvo lastvagnar som ska bygga ut sitt huvudkontor med förväntad fördubbling av arbetsplatserna. Här planeras också den nya spårvagnslinje som ska koppla ihop Lindholmen och Frihamnen till övriga staden. Lundby är kort sagt en stadsdel i förändring, vilket innebär stora möjligheter men också stora utmaningar. Allt nytt som planeras ska ta plats i en befintlig miljö där många olika människor bor, vistas och verkar. Lundby är en stadsdel med många kvaliteter och uppskattade platser, exempelvis Hisingsparken, Ramberget och närheten till älven. Hur skapar vi en sammanhållen stadsdel där alla har möjlighet att utvecklas? Ett Lundby där alla människor känner trygghet att leva, bo och röra sig fritt?

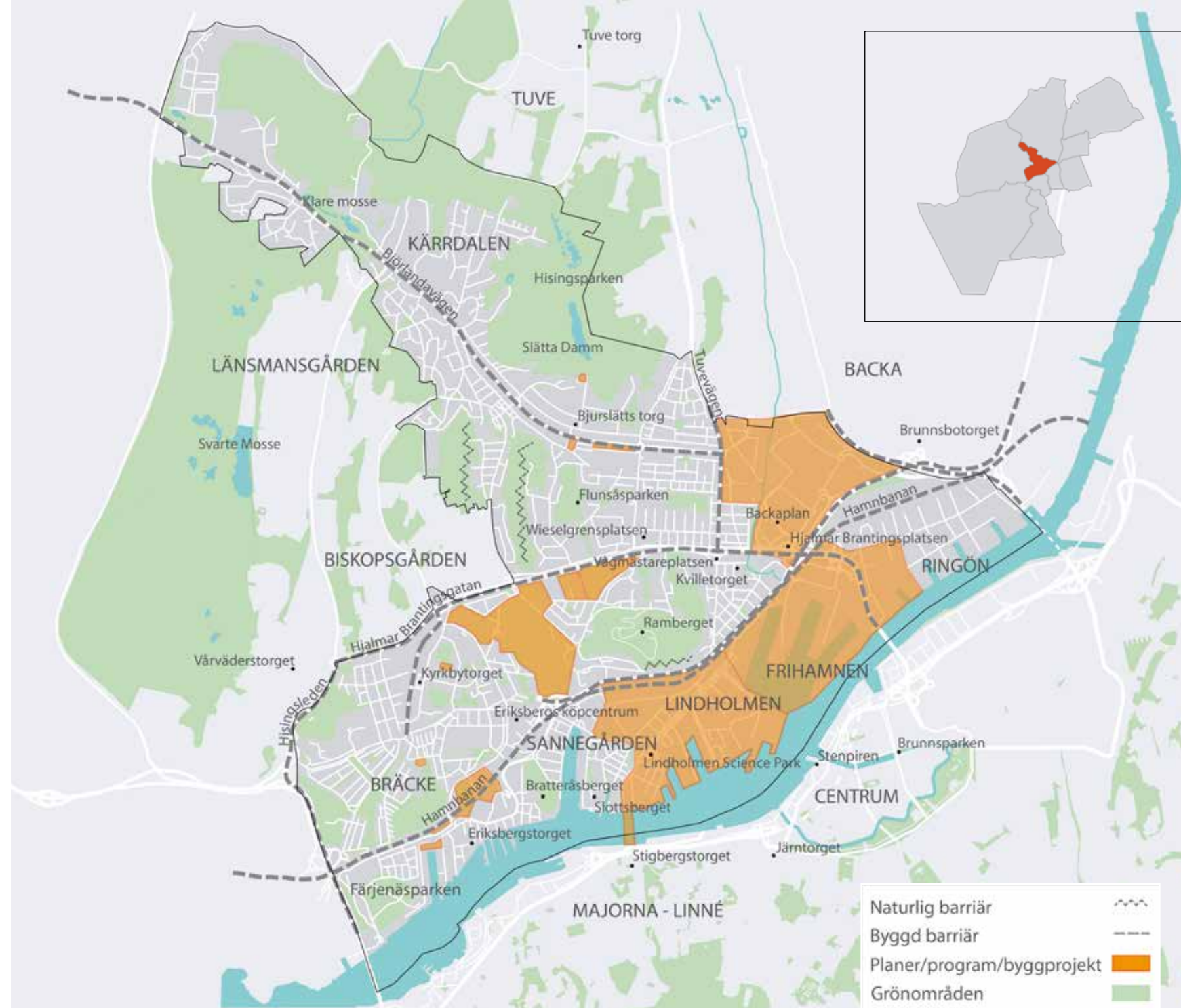
”

För att säkerställa att de högt uppsatta visionerna nås behöver vi också på ett effektivt sätt fånga upp medborgarnas åsikter, upplevelser och vilja kring den stad, stadsdel och det kvarter som de lever i.”

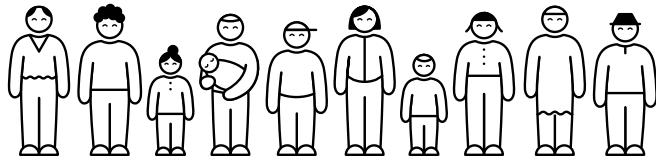
Nya bostadsområden börjar redan ta form och visionen om en hållbar stad, öppen för världen, ett jämlikt Lundby och en sammanhållen stadsdel möter en faktisk verklighet. För att det som planeras till slut ska bli goda livsmiljöer för Lundbyborna finns i Lundbys lokala utvecklingsprogram fyra verktyg att använda: säkerställa vardagslivets funktioner, minska barriäreffekter, stärka och utveckla stråk samt väva samman gammalt och nytt (se s. 16-19). För att säkerställa att de högt uppsatta visionerna nås behöver vi också på ett effektivt sätt fånga upp medborgarnas åsikter, upplevelser och vilja kring den stad, stadsdel och det kvarter som de lever i. Därför har stadsdelsförvaltningen utvecklat och digitaliserat sin lokala kunskapsbas och arbetar ständigt med att samla in och analysera resultatet utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Den lokala kunskapsbasen innebär att den lokala förankringen och delaktigheten inom stadsutveckling ökar, samt ett tydligare hela staden-perspektiv med medborgares lokala kunskap som grund.

Tillsammans bygger vi staden!

Rickard Vidlund
Stadsdelsdirektör Lundby

Befolkningen i Lundby

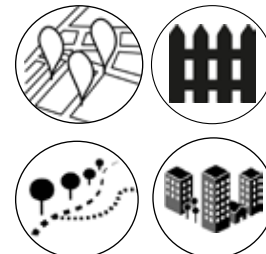
Behovsanalys

Styrdokument

4 verktyg

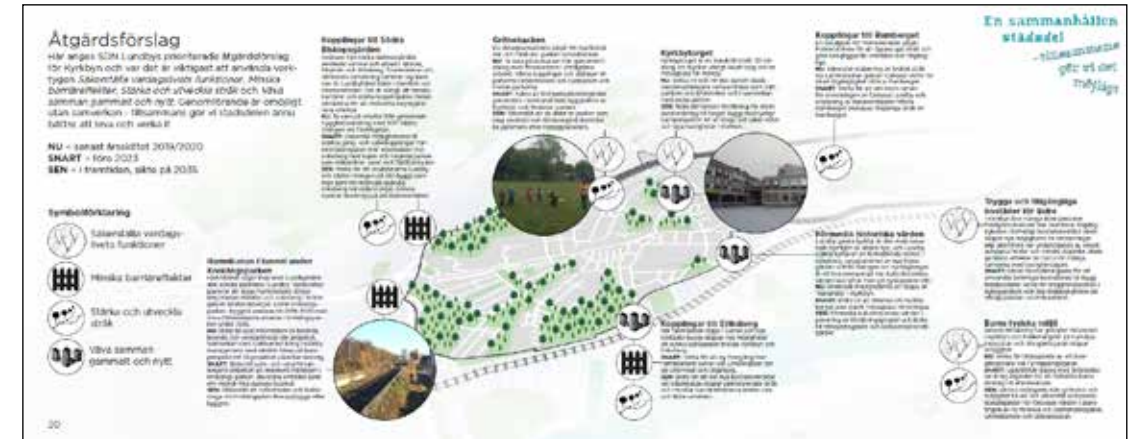

Från lokal kunskap till åtgärdsförslag

LOKAL KUNSKAP I BEHOVSANALYS Lundbys lokala kunskapsbas (LKB) är kartbaserad och uppdateras kontinuerligt. Informationen i LKB är sorterad efter kategorierna i modellen för social konsekvensanalys (SKA) och barnkonsekvensanalys (BKA): Identitet, Sammanhållen stad, Samspel, Vardagsliv, samt Hälsa och säkerhet. Den lokala kunskapsbasen har tre grunder: **1) dialog med invånare och medarbetare, 2) statistik och 3) data från andra förvaltningar**. Behovsanalyserna i Lundbys lokala utvecklingsprogram utgår från material ur LKB, genomförda trygghetsundersökningar samt material ur pågående SKA och BKA processer. Denna samlade lokala kunskap har sedan analyserats med hjälp av stadens SKA/BKA-matris med olika sociala aspekter och skalnivåer. I analysen har materialet omarbetats och tolkats som utvecklingsbehov. Behoven står kvar i matrisen för att direkt kunna användas som grund i nya SKA/BKA-analyser i planarbeten i Kyrkbyn.

FYRA VERKTYG Gällande styrdokument som råder över stadsutvecklingen i Lundby har dessa brutits ner till fyra verktyg i syfte att tydliggöra det som är särskilt viktigt för Lundby: *Säkerställa vardagslivets funktioner, Minska barriäreffekter, Stärka och utveckla stråk och Väva samman gammalt och nytt*. Verktygen beskrivs i text på s. 16-19 och har getts varsin grafisk symbol för att kunna användas på karta.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Det sista steget i kedjan är att utifrån innehållet i behovsanalysen och med hjälp av de fyra verktygen ge förslag på åtgärder som kan föra Kyrkbyn i önskad riktning. Åtgärdsförslagen är utplacerade på karta och indelade i *NU*, *SNART* och *SEN*. Merparten av åtgärdsförslagen är möjliga att genomföra inom redan pågående projekt. Vissa åtgärdsförslag återkommer i flera primärområden eftersom stråk och barriärer ofta sträcker sig över större områden. När LKB uppdateras kommer behovsanalysen att förnyas.

Utgångspunkter - visioner och underlag

Jämlikhetsrapporten 2017

Jämlikhetsrapporten 2017 följer upp rapporten "Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg" från 2014. Rapporten är ett led i Göteborgs stads långsiktiga satsning för att minska ojämlika skillnader i livsvillkor i staden. Rapporten konstaterar att alla vinner på en mer jämlik stad, men att höginkomsttagare, oavsett kön, bakgrund och sexualitet, har bättre hälsa jämfört med de som har låga inkomster.

Arbete för att minska skillnaderna görs nu i fem fokusområden:

1. Ge varje barn en god start i livet (0-6 år)
2. Ge varje barn fortsatt goda förutsättningar genom skolan (6-18 år)
3. Skapa förutsättningar för arbete
4. Skapa hälsofrämjande och hållbara livsmiljöer
5. Skapa strukturer och stabilitet för jämlikhetsarbetet

2014 gjordes två sammanställningar med fokus på Lundby, en för hela befolkningen och en specifikt för personer över 65 år. Av Lundbys tre mellanområden, Norra Älvstranden, Centrala Lundby och Kärrdalen/Slåttadamm, är det i flest avseenden Centrala Lundby som sticker ut negativt gällande livsvillkor och hälsa.

Översiktsplanen och tre strategiska dokument

Göteborgs översiktsplan (ÖP) från 2010 sätter givetvis ramarna för utvecklingen. ÖP har konkretiserats i Utbyggnadsplaneringen (UP), Trafikstrategin (TS) och Grönstrategin (GS).

UP anger tre strategier:
- Dra nytta av det som finns
- Utveckla tyngdpunkter
- Kraftsamla där det gör skillnad

Hela Lundby ligger inom Mellanstaden där förtätning ska ske, och kraftsamlingsområden med bäring på Lundby är: Utvidgad innerstad/ Älvstaden, Wieselgrensplatsen – Biskopsgården och Eriksberg.

TS har tre områden: resor, stadsrum och gods-transporter, och Lundby berörs av samtliga, till exempel genom Hjalmar Brantingsplatsen som ska stärkas som knutpunkt och genom tunga trafikleder som utgör barriärer.

Det GS anger för Lundby är bland annat att Hisingens gröna kulturlandskapskil i nordväst och Backa-Rödbokilen i norr ska kopplas ihop och förlängas in i staden samt att Kvillebäcken ska stärkas som grönblixtstråk. Färjenäsparken och Hisingsparken är viktiga större parker.

Vision Älvstaden

Vision Älvstaden är basen och riktningen för hur Göteborg ska utvecklas som en hållbar stad öppen för världen. Vision Älvstaden anger tre strategier:

Hela staden
Vi ska motverka segregationen och bygga samman staden över älven. Vi ska skapa en blandad stad med starka stråk och många levande mötesplatser. Vi ska samtidigt ge möjlighet för stadens invånare att vara delaktiga i hur Älvstaden används och utvecklas.

Möta vattnet
Vi ska skapa ett levande och attraktivt älvrum och klara klimatförändringarnas effekter. Det ska vara enkelt att leva hållbart här.

Stärka kärnan
Vi ska stärka kärnan för att stärka Göteborg och Västsverige som helhet. Vi ska utforma Älvstaden så att vi stimulerar utvecklingen mot en mer diversifierad och robust ekonomi.

Inom Lundby ligger Älvstadens delområden Backaplan, Lindholmen, Frihamnen och Ringön.

Göteborgs Stads budget 2020

Göteborg ska vara en attraktiv storstad där alla ges chansen att forma sina liv och ingen lämnas utanför.

Göteborg ska vara en jämlik stad där alla barn har rätt till en trygg och god uppväxt. Göteborg ska bidra till likvärdiga livschanser för alla och det kräver ett långsiktigt och uthålligt arbete för att minska skillnader i livsvillkor. Staden behöver byggas såväl fysiskt som socialt på ett sätt som möjliggör att fler kan vara delaktiga och känna sig inkluderade. Oavsett var man bor i Göteborg, ska den enskilde ha goda möjligheter att påverka sin vardag.

Göteborg ska vara en levande och välkommande stad med bättre förutsättningar för kultur-, idrotts- och näringsliv - för så väl göteborgarna som de som besöker staden. Barn och unga har rätt till en meningsfull fritid och staden ska erbjuda trygga och jämställda mötesplatser.

Ett växande Göteborg ska byggas tätt, hållbart och levande. Att ha makt över det egna boendet är viktigt för den enskildes livsmöjligheter. Staden ska arbeta för att skapa livfulla och trygga stadsdelar som möjliggör mångfald och utveckling. Göteborg ska vara en stad med framtidstro och en plats där inte minst unga vågar drömma om en bättre framtid.

Lokal kunskapsbas på karta

Lundbys lokala kunskapsbas är ett verktyg för stadsdelsförvaltningen att samla kunskap om hur Lundbyborna använder sin stadsdel. Det kan handla om vilka platser som är viktiga för att få vardagslivet att fungera, var människor träffas eller vilka platser som Lundbyborna tycker är fina. Med en bättre lokalkännedom kan vi ta tillvara på och utveckla det som är viktigt för de som bor, verkar och vistas i Lundby.

Under 2018 har Lundbys lokala kunskapsbas (LKB) blivit kartbaserad och strukturerats efter SKA och BKA kategorierna Sammanhållen stad, Samspel, Vardagsliv, Identitet samt Hälsa och säkerhet.

LKB består av tre huvudsakliga delar:

1. Statistik från Göteborgsbladet.
2. Kvalitativ data från dialoger med Lundbybor, medarbetare på SDF Lundby etc.
3. Data från andra förvaltningar inom staden.

På s. 12-13 ser du vad som kännetecknar Kyrkbyn utifrån LKB.

SKA och BKA

Till stöd för arbetet med social hållbarhet fysisk planering har Göteborgs stad tagit fram matriser för social konsekvensanalys (SKA) och barnkonsekvensanalys (BKA). SKA och BKA används löpande som metod i planprocesser i bred samverkan för att förbättra beslutsunderlaget i olika planeringsskeden. Mer om matriserna för social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys hittar du på Göteborgs stads hemsida.

För LUP har en behovsanalys för varje primärområde gjorts utifrån SKA/BKA-strukturen. Denna kan användas som grund i kommande analyser i området. Underlaget för behovsanalysen är den lokala kunskapsbasen, material från pågående SKA/BKA-processer i planarbeten i området.

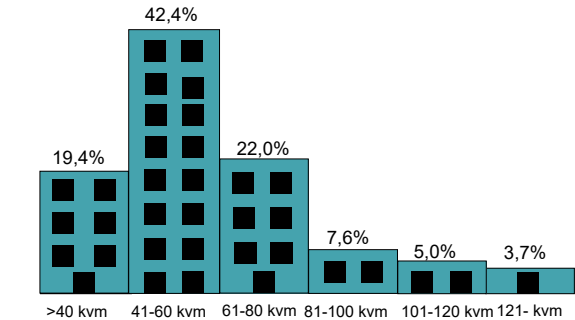
Kyrkbyns behovsanalys på s. 14-15 grundar sig på data från Lundbys lokala kunskapsbas samt SKA/BKA-analyser gjorda i program- och detaljplanarbeten i Kyrkbyn. Observera dock att ett primärområde är en stor geografisk enhet och att analysen inte ska läsas som heltäckande. En prioritering bland behoven har därefter resulterat i åtgärdsförslagen på s. 20-21.

Det här kännetecknar Kyrkbyn

Informationen på detta uppslag är en sammanställning av kunskap från Lundbys lokala kunskapsbas (LKB), statistik om bostadsbeståndet och socioekonomi hämtad från goteborg.se/statistik samt data om hälsa från Hälsa på lika villkor 2016-2018. Syftet är att beskriva det sociala livet och livsvillkoren i Kyrkbyn.

Bostadsbeståndet

Diagrammen nedan visar bostadsstorlekar i Kyrkbyn 2018 samt upplåtelseform på basområdesnivå.

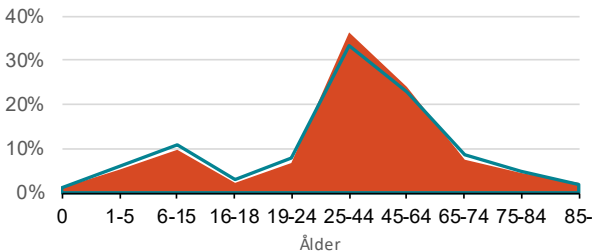

30% av bostäderna byggdes mellan 1951-60

Skillnader i livsvillkor, levnadsvanor och hälsa

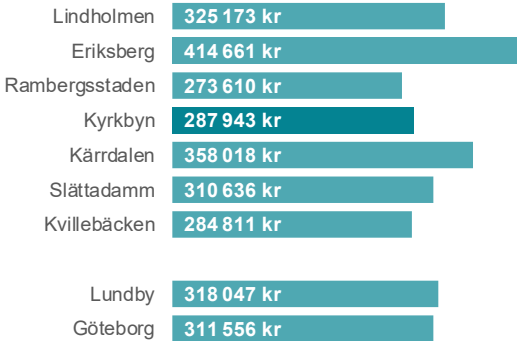
Åldersfördelning

Den röda ytan i diagrammet nedan visar Kyrkbyns befolkningsstruktur uttryckt i andel (%) av områdets befolkning i de olika åldersklasserna. Blå linje visar snittet för hela Göteborg. Kyrkbyns befolkningsmängd 2019 var 5 831 personer.

Inkomstfördelning

Diagrammet nedan visar hur medelinkomsten skiljer sig mellan stadsdelens olika primärområden samt snittet för Lundby och Göteborg som helhet. Medelinkomsten i Kyrkbyn 2018 var 287 943 kr.

Området Kyrkbyn

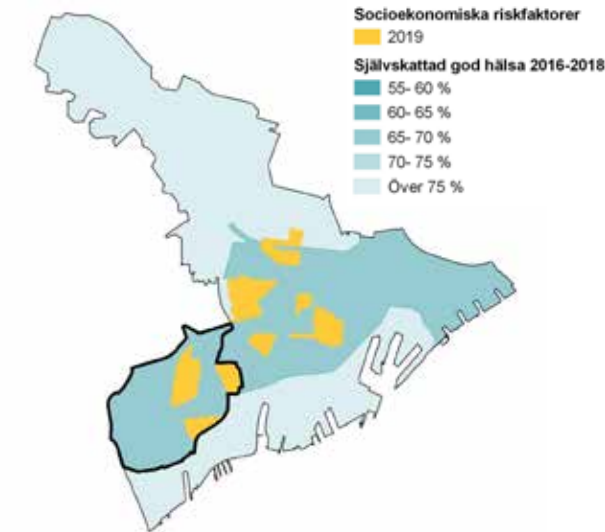
Primärområdet Kyrkbyn avgränsas av Hjalmar Brantingsgatan i norr, Volvos stora område i öster, Säterigatan i söder och Hisingsleden i väster. Kyrkbyn är på så sätt omgärdad av barriärer, i huvudsak i form av infrastruktur. Krokängsparken, Sälöfjordsvallen och Rosenhill är grönområden och idrottsanläggningar och även strövområdet på Bräckeåsen samt parkerna Grönebacken och Byabacken har viktiga rekreativa och sociala värden. Lundby gamla kyrkby är den enda bevarade bymiljön av denna typ i Göteborg och Lundby gamla kyrka en av få medeltida kyrkor.

80 % av bostäderna i Kyrkbyn byggdes innan 1960 och majoriteten är 60 kvm eller mindre. Det finns mycket få bostadsrätter. Utöver hyresrätter finns mindre småhus i egnahemsområdena i Bräcke och äldre villor i Lundby Gamla Kyrkby. Kyrkbyn har god tillgång till service med Bräcke-skolan, tolv förskolor, två äldreboenden, daglig verksamhet och Bräcke diakoni med verksamhet för personer med funktionsnedsättningar. På Kyrkbytorget finns mataffär, apotek, butiker, restauranger och bibliotek.

Kyrkbyn beskrivs av sina invånare som lugnt, skönt, tryggt, grönt och lummigt samt att där finns bra service. Ekestrådgatans hållplatsläge är den plats som många upplever som trygg i området. Sedan ett program för Kyrkbyn togs fram 2007 har en del förtätning skett, bl.a. längs Stålhandskegatan, vid gamla Putsegården och vid torget. Bostadsrätter har då tillkommit för ökad blandning av upplåtelseformer. Vid kommande förtätning är det viktigt att värna de grönytor som finns kvar i Kyrkbyn.

Socioekonomi och upplevd hälsa

Kartan nedan visar de basområden i Lundby där flera socioekonomiska riskfaktorer sammanfaller samt var boende skattar sin hälsa som god.

En sammanhållen stadsdel

Göteborg ska vara en jämlik stad. Det är målet med det jämlikhetsarbete som pågått i flera år. Målet fokuserar på att öka jämlikheten i Göteborg genom att skapa likvärdiga livsvillkor för alla göteborgare oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionalitet, ålder eller sexuell läggning. I en stad där skillnader i livsvillkor och hälsa är små är människor friskare, mer delaktiga och känner större tillit till varandra. I grunden handlar det om mänskliga rättigheter, demokrati och rättvisa. En jämlik stad innebär inte att alla är lika men det innebär allas lika värde och likvärdiga förutsättningar. Att arbeta för jämlikhet är reglerat i vår lagstiftning inom flera områden.

Lundby stadsdelsnämndförvaltning har sedan många år ett aktivt arbete för att öka jämlikheten i livsvillkor, levnadsvanor och hälsa samt skapa en sammanhållen stadsdel. Skillnaderna mellan olika grupper och geografiska områden är dock fortsatt stora i Lundby och ökar i vissa fall. Inkomsternas fördelning är en av de viktigaste bestämningsfaktorerna för skillnader i hälsa och hushållets ekonomiska förhållanden har även en stor inverkan på barns hälsa. Vissa grupper är också särskilt utsatta för ohälsa och dessa grupper finns givetvis i alla primärområden. I Lundbys tre mellanområden ser vi tydligt hur hälsostatistiken och den socioekonomiska statistiken följer samma mönster:

- Norra älvstranden har bättre hälsoutfall och högre socioekonomi
- Kärrdalen/Slättadamm ligger i mitten både för hälsa och socioekonomi
- Centrala Lundby har sämst hälsoutfall och störst risk för socioekonomisk utsatthet

Över hälften av hushållen i Kyrkbyn är ensamhushåll och en femtedel är barnhushåll. Av Lundbys primärområden har Kyrkbyn näst störst andel personer över 65 år, men eftersom det bor många barnfamiljer i småhusen jämnas åldersstrukturen ut och följer göteborgssnittet.

Centrala Lundby som Kyrkbyn tillhör är det mellanområde där flera socioekonomiska riskfaktorer sammanfaller och där boende är i störst risk av att drabbas negativt av ojämlikheter i hälsa. Som kartan visar ligger flera av basområdena med flera socioekonomiska riskfaktorer i Kyrkbyn. Samtidigt ligger flera av basområdena med få socioekonomiska riskfaktorer i området.

Medelinkomsten är relativt låg. Barnfattigdomen ligger över snittet i Lundby med 16% av barnhushållen i relativ fattigdom. Kyrkbyn är det primärområde som har högst arbetslöshet. Arbetslösheten bland unga är högre än snittet i Göteborg. Kyrkbyn är även det primärområde med lägst andel med hög utbildningsnivå. Det är framför allt befolkningen över 45 år som har lägre utbildningsnivå. I Centrala Lundby är det 8% av den vuxna befolkningen som upplever att de har en dålig hälsa, vilket är något högre än snittet i Göteborg. Även de som uppger att de har nedsatt psykiskt välbefinnande är något högre än snittet.

Lundbyborna om Kyrkbyn

Nedan lyfter vi fram fyra dialoger som gjorts med lundbybor och lundbyverksamma om Kyrkbyn.

LKB 2018

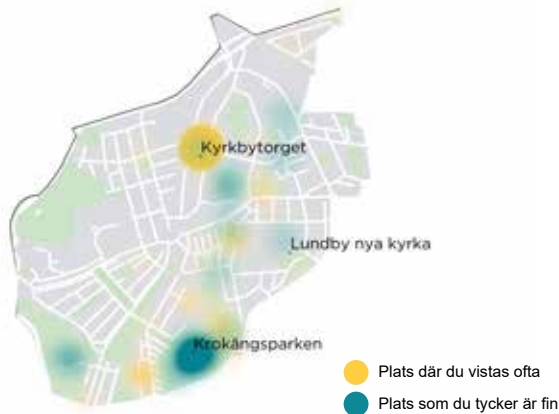
Dialog med
förskolebarn
2016

Dialog om
Kyrkberget
2016

Trygg i Lundby
2015 och
mosaiktunnlar
2018

Ur Lundbys lokala kunskapsbas

Under 2018 har Lundbys lokala kunskapsbas blivit kartbaserad. Flera dialoger med Lundbybor har genomförts vid olika tillfällen; exempelvis Lundbydagarna, på språkcafé, på träffpunkterna för seniorer, vid hembesök till 80 åringar i stadsdelen. Under tre sommarveckor intervjuade feriearbetande skolungdomar också personer runt om i stadsdelen. Alla resultat har sedan visualiserats på karta för att ligga till grund i planeringen och utvecklingen av Lundby.

I Kyrkbyn är Kyrkbytorget en av de viktigaste platserna i människors vardagsliv. Där finns bland annat bibliotek, mataffär och en träffpunkt för seniorer. Krokängsparken pekas ut som en fin plats i primärområdet. Kyrkbyn utmärker sig också genom att många olika platser upplevs som både viktiga och fina, särskilt mindre grönområden och parker.

Grönebacken, Studio Goja

Under 2015-2016 utförde Studio Goja dialog med förskolebarn inom ramen för BKA som en del av SBK's utredning inom detaljplan för nya bostäder och förskola vid Grönebacken i Kyrkbyn. Två förskolor i direkt anslutning till parkområdet involverades med syfte att göra barnen delaktiga i planeringsprocesser och därmed utformningen av sin närmiljö. Barngruppen bestod av tio 4-5-åringar som Studio Goja träffade sex gånger.

Lärdomar och slutsatser som gick att hämta från dialogerna var bland annat att vissa områden hade negativa laddningar på grund av intressekonflikter mellan vuxen- och barnperspektivet. Det framgick också att ju trängre platsen är desto mer begränsningar inom gårdsytan blir det, vilket leder till ökad stress och orolighet inom barngrupperna. Gården är en lika viktig del av förskolan som ytorna inomhus är och den pedagogiska verksamheten är förankrad i hela förskolans tillgängliga utrymme. Att ha tillgång till parkytor kan inte ses som en fullvärdig ersättning för en minskning av gårdsytan. Möjligheten till utflykter är av ett alldeles eget värde, men kan inte ersätta den pedagogiska vardagsmiljön. För att säkerställa lyckade miljöer rekommenderar slutrapporten att göra alla användare, barn och pedagoger, delaktiga i den slutliga utformningen av dessa miljöer.

Putsegården/Kyrkberget, Radar

Etikhus höll med hjälp av *Radar arkitektur och planering* en workshop för inbjudna köpare av bostadsrätter i det hus som växte fram på Putsegården samt grannar i de intilliggande hyresfastigheterna. Syftet var att skapa en grupp som ville vara med och driva det arbete som handlar om att utveckla Kyrkberget, ett grönområde som man vill ska bygga på platsens historia tillsammans med de närboendes idéer och engagemang. Arbetet med parkens innehåll och utformning genomfördes också tillsammans med skolklasser från Bräckeskolan och August Kobbsgymnasiet. Efter en idégenereande fas i dialogarbetet fortsatte det med platsskapande aktiviteter under 2016.

I dialogerna framkom det att styrkor med området kring Kyrkbyn idag är bland annat att det är lugnt, skönt, tryggt, grönt och lummigt samt att där finns bra service. Svagheter som identifierades var bland annat att det var kriminalitet och inbrott samt att torget var "tråkigt" och "dött". Ett ökat utbud på torget och mer saker för barnfamiljer uttrycktes kunna vara möjligheter på platsen.

Var och varför känner du dig otrygg?

Undersökningen *Trygg i Lundby* (2015) var ett samarbete mellan SDF Lundby och Polisen. Den visade att det som framför allt upplevs som problem är **nedskräpning, skadegörelse och klotter** samt **alkohol- eller drogpåverkade människor i utomhusmiljön**. Ordmolnet är de svar som rör Kyrkbyn. Ju fler gånger ett ord nämnts desto större blir det i ordmolnet.

Under våren 2018 skapade barn och unga från ungdomsfullmäktige och skolor på Hisingen, seniorer från träffpunkter och andra Lundbybor tillsammans 250 m² mosaik i gångtunnlarna vid Eketrågatan för att öka tryggheten. Arbetet var ett samarbete mellan Trygg, vacker stad, SDF Lundby och Mosaikfabriken (ett ungdomsprojekt som drivs av studieförbundet NBV Väst, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet).

Behovsanalys

Underlag för denna behovsanalys är Lundbys lokala kunskapsbas och ett antal SKA/BKA-analyser från området.
OBS: ett primärområde är en stor geografisk enhet och analysen är långt ifrån heltäckande. En prioritering bland behoven har resulterat i åtgärdsförslagen på s. 20-21. Mer om matriserna för social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys hittar du på Göteborgs stads hemsida.

Byggnad och plats

Närmiljö

Stadsdel

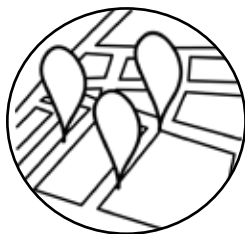
Stad

Region

Sammanhållen stad	» - Att barriäreffekten som Eketrägatans hållplats utgör minskar. - Att kopplingarna stärks mellan Kyrkbyn och Jättesten och Södra Biskopsgården.	» - Att Fyrväpplingsgatans barriäreffekter minskar. - Att kopplingarna till parkerna Grönebacken och Byabacken stärks och att de hänger ihop med varandra. - Volvoområdets barriäreffekt måste minska, t.ex. genom att koppla ihop omkringliggande områden med genomgående stråk, t.ex. via Lammelyckan.	» - Stärkta kopplingar till Södra Biskopsgården, t.ex. använder många unga biskopsgårdsbor idrottsplatsen Sälöfjordsplan. - Att gammalt och nytt vävs samman vid Dana-platsen i samband med detaljplan för Säterigatan. - Att kopplingarna till och från Eriksberg fungerar för förskole- och skolbarn. - Stärkta stråk genom Volvoområdet behövs för att knyta samman stadsdelen.	» - Säkerställa goda och stärkta kopplingarna mellan Kyrkbyn och Volvoområdet i och med den stora utveckling som planeras de närmsta åren.	
Samspel	» - Att befintliga föreningslokaler fredas vid ombyggnation och att fler tillförs. - Att gröna oaser med vildare karaktär värnas, t.ex. vid Stålhandskegatan och Krokängsparken.	» - Fler mötesplatser och liv och rörelse i området - Att Kyrkbytorget blir mer tillgängligt och upplevs tryggare, t.ex. genom fler sittplatser. - Stärkt utbud på Kyrkbytorget (café, loppis etc.), träffpunkten för seniorer och biblioteket är viktiga mötesplatser idag. - Fler lekplatser, helst nära torg och skola. - Utveckling av Krokängsparken och dess entréer. - Utveckla naturområdet vid Lammelyckan.	» - Fler mötesplatser i form av caféer och kvällsaktiviteter vid Kyrkbytorget. - Fler icke-idrottsbaserade aktiviteter och samlingsplatser för ungdomar. - Större och bättre lekplatser på strategiska platser. - Värna kolonilottsområdet Byabacken som utgör en viktig mötesplats för många i Kyrkbyn.		
Vardagsliv	» - Återvinningsstationen vid Kyrkbytorget stör närboende tömning, som orsakar höga ljud. - Att grönområdet vid Stålhandskegatan upplevs som tryggare, t.ex. med ökad belysning. - Det behövs trygghetsskapande åtgärder vid Gropegårdsgatans hållplats.	» - Det behövs större idrottsplatser inomhus på strategiska platser, tidigare fanns t.ex. bordtennis och konstisbana i området. - Att Kyrkbytorget blir mer levande t.ex. genom boulevard, grönska m.m. det upplevs stort och ödsligt. - Att utvecklingen av Volvos huvudkontor gör Volvoområdet, med tillhörande parker, tillgängligt för boende i Kyrkbyn.	» - Att de grönområden som finns bevaras, t.ex. vid Stålhandskegatan och Grönebacken. - Fler större lägenheter kring Kyrkbytorget. - Att säkerställa kollektivtrafikkopplingar till målpunkter och mötesplatser, för minskat bilberoende. - Skapa trygga och säkra skolvägar vid Bräckeskolan för hämtning/lämning med gång- och cykeltrafik samt för barnen själva.	» - Att tillgänglighetshöjande åtgärder vidtas i samverkan med fastighetsägare för en bättre boendemiljö för äldre	
Identitet	» - Att Lundby Gamla kyrka bevaras som en historisk plats i området och lyfts fram. - Kulturhistorian i Lundby gamla kyrkby behöver lyftas fram och utvecklas, t.ex. genom en kulturstig.	» - Att "småstadsidyllen" i delar av Kyrkbyn bevaras, en lugn och trivsamt känsla hör till identiteten. - Att hänsyn tas till 50-talskaraktären t.ex. i strukturen, parkerna i engelsk stil och punkthusen vid utveckling och nybyggnation. - Att Volvos historia lyfts fram i området.	» - Att Kyrkbyns historia lyfts fram och blir en tillgång för fler, värna t.ex. områdena vid Gamla Lundbygatan, Byalagsgatans östra del samt tidigare väg vid allén vid f.d. Pilegården. - Att Krokängsparken lyfts fram, den utgör en viktig identitetsskapande plats för många i området.	» - Lundby Kyrkby är den enda bevarade bymiljön av denna typ inom Göteborg. Kyrkan uppfördes redan på 1300-talet. Lundby Kyrkbys historia bör lyftas fram, t.ex. att flera stadsdelsnamn så som Länsmansgården och Biskopsgården kommer från de gamla gårdarna.	
Hälsa och säkerhet	» - Det behöver bli enklare att passera Fyrväpplingsgatan, t.ex. genom nytt övergångsställe vid Prästvågens förskola. - Att området kring Eketrägatan och Eriksbergs köpcenter upplevs tryggare.	» - Trygghetsskapande åtgärder kring Prebende-gatan och Danaplatsen. - Att skolvägarna kring Bräckeskolan blir säkrare och tryggare, t.ex. trafikljus vid pizzerian på Dysiksgatan, åtgärder för sänkt hastighet längs Oslögatan och åtgärder kring korsningen Pilegårdsgatan/Biskopsgatan.	» - Trygghetsskapande åtgärder i gång- och cykeltunnlar för att minska Hjalmar Brantingsgatans barriäreffekt, särskilt viktigt ur bamperspektiv. - Att stärka kopplingarna till Sälöfjordsplan.	» - Bevaka och verka för kompensationsåtgärder när grönområden bebyggs. Många av dessa platser används som kompensatorisk grönyta av förskolor i Kyrkbyn samt av barnfamiljer.	

Fyra verktyg för en sammanhållen stadsdel

Säkerställa vardagslivets funktioner

Att i planeringen få med det som behövs för fungerande vardagsliv och sociala möten: offentlig och privat service, goda resmöjligheter, mötesplatser och kulturliv, rekreationsytor m.m.

I Lundbys snabba expansion är det av yttersta vikt att göra plats för service för alla åldrar så som förskolor, skolor, äldreboenden, familjecentraler, bibliotek, bostäder med särskild service, daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättningar med mera. SDN Lundby utgår ifrån att stadens nyckeltal är 0,5 barn per hushåll och att antalet förskole- och skolplatser planeras enligt denna i detaljplaner. Barn behöver tillräckliga ytor i naturliga miljöer för sin läroplansreglerade utevistelse. Även äldreboenden behöver närhet till grönområden. I tät stad behövs kompromisser och samnyttjande, men med alltför många människor på samma ytor riskerar vi trängsel och hårt slitage. Därför behöver platser för kommunal service öronmärkas mycket tidigt i planprocesser. Varje plats behöver studeras noga i tidigt skede så att rimliga kompromisser kan göras, i god dialog med berörd verksamhet för att inhämta nödvändig kunskap utifrån brukarnas och verksamhetens behov.

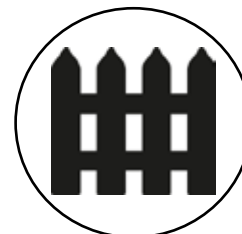
Att säkra vardagslivets funktioner handlar mycket om att skapa förutsättningar för ökad jämställdhet och jämlikhet. Även om människor har

olika erfarenhetsvärldar och normer utifrån livsstil och kulturell tillhörighet, ska det vara lätt att tillgodose vardagslivets behov. Genom att sätta marginaliserade gruppers perspektiv i fokus kan vi främja mångfald och se till så att det till exempel inte krävs bil eller hög inkomst för ett socialt deltagande i samhället. Människor har olika behov under olika perioder i livet. Vardagslivet ska fungera oavsett om du är 74 år, 5 år eller 17 år.

I Lundby ska det finnas plats för en variation av verksamheter och arbetsplatser, så som attraktiva kontor, lokaler att starta sitt första företag i och småskalig industri. Det ska vara lätt att ta sig till jobb och skola med gång, cykel och kollektivtrafik. En trygg och välfungerande kollektivtrafik är särskilt viktigt för ungdomar. Lundby ska ha ett rikt kulturutbud, ett starkt civilsamhälle och föreningsliv. Därför ska vi ta vara på befintliga lokaler och mötesplatser och skapa möjligheter för nya.

Upplevelser av otrygghet och främlingsfientlighet växer i distanserade relationer, vilket leder till att fördomar kan fortsätta växa. För att kontakter

mellan olika grupper av människor ska kunna uppstå måste det finnas konkreta fysiska förutsättningar för att möta "den andre" i vardagen. Därför behöver vi stärka befintliga, och skapa nya, "neutrala arenor", där vi kan se varandra och bli sedda på lika villkor. Neutrala arenor kan bestå av tillgängliga, ickekommersiella och inbjudande offentliga rum som parker och torg, bytespunkter i kollektivtrafiken m.m. Att säkra bra mikroklimat så som sol och lä är viktigt ur både folkhälsoperspektiv och för stadsrummens attraktivitet. En blandad stad med offentliga platser och gator som används olika tider på dygnet bidrar till befolkade och trygga stadsrum. I den täta staden krävs grönska och goda rekreationsytor, både vackra och tillrättalagda parker och platser för spontanidrott, men också i form av lite vildare natur där det går att bygga kojor och klättra i träd.

Minska barriäreffekter

Att minska fysiska, sociala och mentala barriärer mellan områden och uppmuntra nya rörelsemönster

Lundby präglas av stora barriärer som är svåra att överbrygga på kort sikt. Barriärer kan både vara fysiska (motorleder, järnväg, höjdskillnader, vattendrag), sociala (grupptillhörighet efter upplåtelseform, bostadspris eller bostadstyp, socioekonomiska förutsättningar med mera) eller mentala (föreställningar om olika områden, rädslor och fördomar, ödslighet och gångavstånd som upplevs långa) – och dessa sammanfaller ofta med varandra vilket kan göra områden extra sårbara.

Ett totalt överbryggande av stora fysiska barriärer kan ske genom att en järnvägssträcka förläggs i tunnel, en motorled överdäckas eller en ny kollektivtrafiksträckning tillkommer, men eftersom sådana omfattande åtgärder görs sällan och ofta kräver statlig finansiering, är det mer fruktbart att tala om ett *minskande av barriäreffekter*, då detta kan göras på flera sätt. I första hand handlar det om att minimera hinder för gående och cyklister. Exempel på åtgärder är att sänka den tillåtna hastigheten för biltrafiken, tillföra belysning i mörka grönområden, bygga gång- och cykelbroar, att blanda upplåtelse-

former på stadsdels- eller kvartersnivå eller att stärka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning till exempel vid hållplatser.

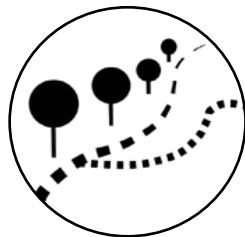
Viktigt att komma ihåg är att vad som upplevs som barriärer är olika för barn och vuxna. Fysiska barriärer är svåra att helt undvika i en stad, men det är bättre att de finns i utkanterna av områden än att de bryter kontinuiteten inom stadsdelar. När vi bygger bostäder i nuvarande handelsområden eller på älvnära verksamhetsytor måste vi ta gemensamt ansvar för detta.

Fysiska åtgärder kan i bästa fall minska sociala och mentala barriärer - vi kan åtminstone se till att inte ytterligare spä på dem som redan finns. Nya stora byggnader kan till exempel bli nya fysiska barriärer. Att aktivt arbeta med att bryta segregationens sociala och mentala barriärer är ett långsiktigt och komplext arbete som kräver en utökad analys gjord i samverkan. Att komplettera områden med de upplåtelseformer som saknas är en sak, men människors förutsättningar att bosätta sig i olika stadsdelar påverkas av fler faktorer så som

bostadspriser, hyresnivåer, kulturell identitet och grannskaps-effekter etc. Här kan kommunikation och marknadsföring av nya bostadsområden vara en pusselbit. Att arbeta med platsbyggande och med levande och interaktiva bygg- arbetsplatser kan vara andra sätt.

Bild: Fysiska och mentala barriärer sammanfaller ofta, här spåren längs Hjalmar Brantingsgatan mellan Kyrkbyn och Södra Biskopsgården

Stärka och utveckla stråk

Att främja levande och intressanta gaturum och grönstråk och låta dem bilda ett sammanhängande nätverk

Urbansociologen Jane Jacobs menar att gatorna och dess trottoarer är stadens mest vitala organ, "livet mellan husen" har fått allt mer uppmärksamhet via Jan Gehls arkitektur och forskning. Space syntax-analyser används allt oftare för att studera hur välintegrerade gator är i det omgivande gatunätet. I Lundbys expansion är det av högsta vikt att vi främjar levande och intressanta gator, låter dessa bilda ett så sammanhängande nätverk som möjligt och att vi använder parker, torg och offentliga byggnader som delar i detta nätverk för att öka och knyta samman stadsvävens mångsidighet.

Jämfört med verktyget *Minska barriäreffekter*, som handlar mer om att uppmuntra nya rörelsemönster, handlar detta verktyg mer om att stärka befintliga stråk, att låta nybyggnation koppla an och utveckla dem för att stötta de viktigaste stråken, de som kanske redan används mest av praktiska anledningar eller som har störst potential att satsa på. Fokus ska ligga på den gående och cyklande människans behov. Gestaltning och programmering av grönstråk, att skapa lekbara stråk för

barn, att upprätthålla vackra siktlinjer i staden samt att skapa korta kvarter som varierar i sitt visuella uttryck och där det är tätt mellan tvärgator och hörn, är också medel för att stärka och utveckla stråk.

Stråk kan även stärkas genom att tillföra målpunkter i redan goda lägen eller utvecklas genom att *skapa* lägen med klok strukturell planering. När stora delar av Lundby ska upplevas som en del av stadskärnan behövs riktigt bärkraftiga lägen för handel, restauranger, caféer, kontor och kulturverksamhet som kan skapa ett långsiktigt levande stads- och gatuliv. Det är mycket viktigt att det finns lokaler med hyresnivåer rimliga för nystartade företag och för verksamheter som är mindre köpstarka, för att skapa ett utbud med mångfald som tilltalar och bjuder in människor från hela staden.

Att möjliggöra verksamheter i bottenplan skapar flexibilitet inför framtiden, men i nuläget kan många verksamheter ha svårt att gå runt i lägen där få människor passerar. En annan risk är att nyöppnade verksamheter kan slå ut befintliga lokala torg som utgör vik-

tiga servicepunkter för människor. Att studera de stråk och nätverk som omger ett planområde är därför viktigt. Det är avgörande att de nya kopplingarna över älven länkas ihop med befintliga stråk i ett större omland på ett bra sätt, så att Älvstaden blir en sammanlänkande del av Hisingen.

Bild: Grönya med utsikt i Pölsebo

Väva samman gammalt och nytt

Att med omsorg och finess foga in nybyggnation i befintlig bebyggelse och spara äldre fastigheter för mångfald

Stadslandskap och byggnader bär på både individuella och kollektiva minnen, så som husen vi växt upp i, skolorna vi gått i, minneslokalen efter Backabranden, de sista båtvarven, et cetera. I staden måste det finnas inslag av såväl gammalt som nytt för att skapa tidsdjup och berättelser. Lundby som en del av Hisingen har en särskild historia av betydelse för Göteborg att värna om när miljöer snabbt förändras.

En blandning av hus som varierar i ålder och skick skapar förutsättningar för en socialt blandad stad då det kan medföra varierade pris- och hyresnivåer i utbudet av bostäder och verksamhetslokaler, vilket stöttar mångfald. Stadsmiljöer helt bestående av nya byggnader kan upplevas lite som "kulisser" och behöver i allmänhet några år innan de blir välfungerande grannskap. Om befintliga fastigheter finns kvar kan existerande sociala nätverk ge grund för livet i de nybyggda kvarteren.

När utveckling sker måste det specifika i ett område tas tillvara, så som karaktäristiska visuella uttryck, medborgarinitiativ och småskaliga

och känsliga verksamheter. Detta för att värna det unika, det kulturhistoriska och det meningsskapande i staden. Vid nybyggnation är det viktigt att sträva mot variation i gestaltningen med utgångspunkt i platsens unika kvaliteter, för att undvika likriktning.

Lokalisering, och flytt, av verksamheter till nyetablerade områden riskerar att utarma lokala torg i stadsdelen och på Hisingen, och en helhetsanalys med omsorg om befintliga mötesplatser behövs. Något annat att följa och studera är den komplexa dynamik som omger gentrifieringsprocesser. Gentrifiering är ingen naturlig och oundviklig process, utan är beroende av de beslut som fattas. Gentrifiering kan medföra upprustning av områden, men innebär ofta hyreshöjningar med en utträngningseffekt för människor och verksamheter.

När nybyggnation görs kloss an befintlig bebyggelse ska alla möjligheter till att skapa gemensamma gaturum tas tillvara. Detta kan göras genom att den nya fasadens portar och entréer placeras så att de på ett

fint sätt relaterar till de befintliga på andra sidan gatan. På så sätt kan vi undvika att bygga "introverta" områden och kvarter, som inte relaterar till, eller i värsta fall skapar barriärer mot, sin omgivning. Gemensamma rum kan också skapas genom att utforma bostadsnära parker så att de blir inbjudande för fler än de allra närmast boende, genom att till exempel tillföra sittmöbler, lekutrustning eller lägga till effektbelysning. Utöver att detta kan öka chanserna till möten mellan grannar kan det även stärka den upplevda tryggheten och göra att nybyggnation tillför kvaliteter även till befintliga boendemiljöer i närområdet.

Byggarbetsplatser kan omges av problematik som upplevd otrygghet, stölder och trafikstörningar. Samverkan kring detta behövs då stora delar av stadsdelen kommer att byggas ut samtidigt under de kommande åren.

Åtgärdsförslag

Här anges SDN Lundbys prioriterade åtgärdsförslag för Kyrkbyn och var det är viktigast att använda verktygen *Säkerställa vardagslivets funktioner*, *Minska barriäreffekter*, *Stärka och utveckla stråk* och *Väva samman gammalt och nytt*. Genomförande är omöjligt utan samverkan - tillsammans gör vi stadsdelen ännu bättre att leva och verka i!

NU = senast årsskiftet 2021/2022
SNART = före 2025
SEN = i framtiden, sikte på 2035

Symbolförklaring

- Säkerställa vardagslivets funktioner
- Minska barriäreffekter
- Stärka och utveckla stråk
- Väva samman gammalt och nytt

Hamnbanan i tunnel under Krokängsparken

Hamnbanan utgör ihop med Lundbyleden den största barriären i Lundby. Trafikverket gräver ner hamnbanans sträckning mellan Pölsebo och Eriksberg i tunnel genom Bratteråsberget, under Krokängsparken. Byggtiden är 2019-2023.
SNART: Bidra till Park- och naturförvaltningens ambition att minimera intrången i Krokängsparken, återställa området samt om möjligt höja parkens kvalitet.
SEN: Säkerställ att fotbollsplan och klubbstuga vid Krokängsplan återuppbyggs efter byggtid.

Kopplingar till Södra Biskopsgården

Invånare från Södra Biskopsgården använder service och utbud i Bräcke, Färjenäs och Eriksberg. Svartedalens och Jättestens befolkning befinner sig även mer åt Lundbyhållet både i identitet och rörelsemönster. Det är viktigt att minska barriärer och stärka kopplingarna mellan områdena för att motverka segregationens effekter.
NU: Undersök möjligheterna till stärkta gång- och cykelkopplingar från Blidvädersgatan över Bräckeåsen mot Eriksberg med kajen och Färjenäsparken som målpunkter, samt mot Sälöfjordsplan.
SNART: Verka för att stadsdelarna Lundby och Västra Hisingen på sikt byggs samman samt för framtida spårväg Eriksberg-Värväderstorget, minska Hjalmar Brantingsgatans barriäreffekter.

Grönebacken

Det planeras för nya bostäder och förskola i parken Grönebacken.
NU: Följa upp slutsatser från genomförd dialog med förskolebarn i detaljplanearbetet. Värna kopplingar och siktlinjer till parkerna Grönebacken och Byabacken och mellan parkerna.
SNART: Säkra att kompensationsåtgärder genomförs i samband med byggnation av bostäder och förskola i parken.
SEN: Säkerställ att de delar av parken som idag används som förskolegård återställs till parkmark efter nybyggnationen.

Kyrkbytorget

Kyrkbytorget är ett karaktäristiskt 50-talstorg, ett mycket viktigt lokalt torg och en mötesplats för många.
NU: Stötta liv och rörelse genom kommunala verksamheter som träffpunkten och biblioteket, och i samverkan med andra aktörer.
SEN: Bidra till fortsatt förtätning för stärkt kundunderlag till torget, bygg med tydligt barnperspektiv för en trygg och säker miljö och låga hastigheter i trafiken.

Förmedla historiska värden

Lundby Kyrkby är den enda bevarade bymiljön av denna typ, och Lundby Gamla Kyrka en av få medeltida kyrkor, i Göteborg. Byggnationen av nya Putsegården utifrån dialogen om Kyrkbyberget är ett bra exempel på hur kulturhistoriska värden kan lyftas fram på nyskapande sätt.
NU: Undersök möjligheterna att skapa en "kulturstig" i Kyrkbyn.
SNART: Bidra till att idéerna om Kyrkbyberget som stärkt mötesplats förverkligas.
SEN: Förmedla kulturhistoriska värden i planering av förtätningsprojekt och bidra till hän-synstagande och kompensationsåtgärder.

Kopplingar till Eriksberg

När hamnbanan går i tunnel och nya bostäder byggs skapas nya möjligheter att stärka sambanden mellan Kyrkbyn och Eriksberg.
SNART: Verka för att ny övergång över Hamnbanans tunnel vid Londongatan blir väl utformad och tillgänglig.

En sammanhållen stadsdel

- tillsammans gör vi det möjligt

Trygga och tillgängliga bostäder för äldre

I Kyrkbyn bor många äldre personer. Fastighetskontoret har inventerat tillgängligheten i befintligt bostadsbestånd, vilket är ett underlag för möjliga förbättringar.
NU: Identifiera var undanröjande av enkelt avhjälpna hinder och mindre åtgärder skulle ge störst effekt för att skapa nytta för flera, samverka med fastighetsägare.
SNART: Utred förutsättningarna för att omvandla befintligt bostadsbestånd till trygghetsbostäder, verka för trygghetsboende i nybyggnation och öka tillgängligheten till och på viktiga platser i utomhusmiljön.

Barns fysiska miljö

Genom förtätning har grönytor försvunnit i Kyrkbyn och trafikmängder på Fyrväpplingsgatan och Åbogårdsgatan skapar otrygghet.
NU: Verka för övergångsställen vid Fyrväpplingsgatan.
SNART: Värna i möjligaste mån grönytor och möjlighet till lek och säkerställ kompensationsåtgärder för förlorade värden i planeringen av ny förskola vid Stålhandskegatan, Grönebacken och Biskopsgatan.
SEN: För dialog med Bräckeskolan kring åtgärder för att förbättra barns skolväg.

*Det här är **Lundbys lokala utvecklingsprogram**, fastställt av stadsdelsnämnden att gälla från år 2020 och som medskick till nya nämnder 2021. Tillsammans gör vi stadsdelen ännu bättre att leva och verka i, välkommen att ta del av våra verktyg och åtgärdsförslag!*

Se www.goteborg.se/luplundby för alla lokala utvecklingsprogram.

Har du frågor? Tveka inte att kontakta våra utvecklingsledare stadsutveckling:

Isabella Anderson: isabella.anderson@socialhisingen.goteborg.se 031 - 366 77 11

Joanna Fehler: joanna.fehler@socialhisingen.goteborg.se 031 - 366 99 69